CODZIENNA

# Gazeta Krakowska

Ner 64. ROK 1833. PIĄTEK 8 MARCA.

Pismo to wychodzi codzień oprocz świąt uroczystych, o god. 10 przed południem w drukarni ST. GIESZKOWSKIEGO.

PRENUMERATA
Kwartalna.......złp. 12
Miesięczna...... ,, 5
Za donie. od wier: gr: 15

OBSERWACYE METROLOGICZNE
Barometr dla lepszego porównania zredukowany na 0° Reaumiura.

| Dzien godzina | Barometr na 0° 0, | Therm: | Hogro-metr | Wiatr | Stan Atmosf. | UWAGI. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 7 | 27 8, 346 | + 2,4 | -- 7,4 | Pu. zachodni mocny | Pogoda z chmurami | |
| 6. 12 | ,, 7, 891 | 3,2 | 4,2 | ,, ,, | ,, | |
| 3 | ,, 7, 098 | 5,0 | + 4,0 | ,, ,, | ,, | |
| 9 | ,, 6, 888 | + 0,1 | -- 5,1 | ,, ,, | Pogoda | |

## Część Urzędowa.

Dnia 12 marca r. 1833 o godzinie 10 z rana w Sukiennicach M. W. Krakowa odbędzie się sprzedaż przez publiczną licytacyą, bielizny, obuwia, i odzieży, w drodze exekucyi sądowey zatradowanych. Chęć kupna takowego mających podpisany komornik w mieysce i na termin z gotowemi pieniądzmi zaprasza.

Kraków d. 5. marca 1833 roku.
*Dziarkowski* Kom: Sąd.

## POLSKA.

*Warszawa* 28 *Lutego.*

*Wypis z Protokółu Sekretaryatu Stanu Królestwa Polskiego.*

Z BOŻEY ŁASKI
MY MIKOŁAY PIERWSZY
*Cesarz Wszech Rossyi, Król Polski.*
etc. etc. etc.

Rozkazem Naszym w dniu 13 lutego 1832 r. wydanym, sądzenie osób wyłączonych od udzielonej przez manifest Nasz z dnia 20 października (1 listopada) 1832 r. amnestyi, poruczone było oddzielnemu sądowi kryminalnemu w Warszawie ustanowionemu. Przekonawszy się obecnie z uczynionych przez tenże sąd śledztw i rapportów, iż przestępstwa w dniu 3 (15) sierpnia 1831 r. w Warszawie popełnione, z istoty swojej podlegają raczey zwyczaynemu sądownictwu karnemu, rozkazaliśmy i rozkazujemy: — Art. 1. Osoby w kategoryi *b.)* artykułu 2 manifestu Naszego z d. 20 październ. (1 listopada) 1831 r. od udzieloney przez Nas amnestyi wyłączone, to jest: podżegacze i wykonywacze morderstw na dniu 3 (15) sierpnia t. r. w Warszawie popełnionych, sądzone bydź mają według praw karnych w drodze zwyczayney; w skutek czego wszyscy ci, którzy do osób wyłączonych pomienioną kategoryą *b.* artykułu 2 manifestu Naszego należećby mogli, z pod oddzielnego sądu kryminalnego w Warszawie ustanowionego wyjęci, do sądu kryminalnego województwa Mazowieckiego i Kaliskiego odesłani i według praw istniejących sądzeni będą. — Art. 2. Wykonanie niniejszego Naszego rozkazu, który w dzienniku *Praw* ma bydź umieszczony, radzie Administracyjney i oddzielnemu sądowi kryminalnemu w czém do kogo należy polecamy. — Dan w Petersburgu

dnia 29 grudnia (11 stycznia 1833 roku. — Przez Cesarza i króla, minister sekretarz stanu: Stefan hr. *Grabowski.*

# Część Nieurzędowa.

## ANGLIA

*Londyn* 18 *Lutego.*

Wczoray i onegdy były zgromadzenia gabinetowe. W sobotę wieczor, wielu posłów zagranicznych mieli rozmowę z lordem Palmerstonem.

*Dnia* 20 *Lutego.*— Dziś na giełdzie znacznie lepiey stały papiery jak od dawnego czasu, lubo żadne ważne nienadeszły wiadomości. Nawet i obce papiery stały bardzo dobrze.

*Dnia* 22 *Lutego.*— Dziś w izbie wyższey gdy hr. Grey wnosił trzecie przeczytanie bilu, ku powściągnieniu zaburzeń w Irlandyi, powstał lord Teyham i rzekł, iż ze swey strony wszystkiemi siłami protestować będzie przeciwko temu bilowi, uważając takowy za grube naruszenie konstytucyi angielskiey i irlandzkiey: »Unija, nierozerwana unija Anglii i Irlandyi, zasługuje na naydzielnieysze wsparcie, od wszystkich dobrze myślących ludzi. A możeż mówił daley, powyższy bil przyczynić się do wzmocnienia tey unii? Niewznieciż raczey ducha oporu we wszystkich częściach Irlandyi? Jest to środek, nad którym szczerze ubolewam, i rozumiem że ministrowie, zapewne tak sumienni jak są ministrowie obecni, jakich Anglija kiedykolwiek posiadać mogła, niemogą przy wnoszeniu takowego bilu poddawać się żadney ułudzie; i spodziewam się po światłych i liberalnych uczuciach teraźnieyszego czasu, że wojenno sądowe postępowanie, niebędzie mogło przyjśdź do skutku. Obowiązkiem przeto było moim, podnieść w tey izbie głos przeciw takowemu środkowi, dla tego niezaniedbałem z wydarzającey się okoliczności korzystać.»

Hrabia Westmoreland oświadczył, że się już z niniejszym bilem porozumiał, i nieco ironicznie dziękował hrabiemu Grey za to, że pod pewnym względem wziął sam na siebie obronę administracyi, która pod Jerzym III takież same środki i na takichże samych powodach wsparte projektowała, i podówczas znalazła była ostrych przeciwników w niektórych zacnych lordach, (Whigach.)

Tym czasem, zaraz po ukończeniu tych rozpraw, bil potrzeci raz przeczytany został i polecono przesłanie takowego do izby niższey. — Następnie zaś hrabia Grey żądał powtórnego przeczytania nowego bilu, tyczącego się poprawy sądownictwa w Irlandyi, pod względem bezstronności sędziego; którey brak był dotąd głównem powodem niechęci i narzekań. Przeczytanie to powtórne nastąpiło po krótkich rozprawach, trzecie zaś na wtorek zastrzeżone zostało.

## HOLANDYA.

*Haga* 26 *Lutego.*

Dziennik amsterdamski *Handelsblad* donosi w korrespondencyi swojey z Hagi, co następuje: »Dziś rozchodziły się tu pogłoski rozmaitego rodzaju, względem spraw politycznych. Zapewniają z nieodzownością, że baron Zuylen van Nyewelt nadzwyczayny nasz poseł przy konferencyi londyńskiey, odwołany i przez Jego Król. Mość ministrem stanu mianowanym bydź ma, i że P. Dedel były poseł w Madrycie, spiesznie ztąd wyjedzie na mieysce P. Van Zuylen. — Czy to będzie miało wpływ na dotychczasowy system naszego gabinetu, niewiadomo, — atoli mówiono o mających nastąpić w tey mierze udzieleniach stanom jeneralnym.

*PS.* Dowiadujemy się, że Pan Dedel już dziś rano wyjechał do Londynu, i że mu nowe instrukcye w duchu bardzo korzystnym na stronę pokoju dane zostały.

Dziś zbiera się druga izba stanów jeneralnych dla politycznych kommunikacyi od ministra spraw zagranicznych.

## CHINY.

Dziennik *Pszczoła Północna* udziela następujący dawnieyszy manifest cesarza Chińskiego, wydany z powodu przytłumionego rokoszu w małey Buchacyi, który dla osobliwości swojey, w wiernym przekładzie, z oryginału chińskiego w powyższym dzienniku ogłoszony, umieszczamy:

»Z przeznaczenia Nieba, My, Guan-Di, podajemy do publiczney wiadomości; My którzy z przeznaczenia Nieba, otrzymaliśmy tron, i dla przykazań jego okaznjemy uszanowanie, przyjęliśmy na siebie niezmordowaną troskliwość, aby przez utrzymanie spokoyności i porządku w naszém całém państwie, naszym

bliskim i odległym poddanym pokóy, zgodę i szczęśliwość zachować. Dla tego spowodowani jesteśmy, dokonawszy wielkiego i pamiętnego dzieła, ogłosić ku powszechney radości co następuje.

»Dszangier (Chang-ki-ur,) jest potomkiem zbiegłego herszta rokoszu pomiędzy Tatarami. Dawnieyszemi czasy gdy cesarz po śmierci swojey zwany Gaonun, a panowanie jego nazywało się Ziaulun, pokonał był Bucharyą, niechciał jey zniweczyć, ale przyjął pod opiekę naszego cesarstwa. Gdy zaś nasze cesarstwo zachowywało ją długi czas pod swoją opieką i nieposzukiwało w niey tego buntownika, ażeby go pochwycić, zostawił więc potomka, który otrzymał przebaczenie. Ten złośliwy i chytry plemiennik zrobił sprzysiężenie, zbuntował się przeciwko prawemu rządowi, wciągnął zdradzieckiemi podżegami w swóy zamach cztery miasta południowey części gór śniegowych, i niespodzianie obległ woysko nasze znaydujące się w Kaszgarze. — Dla ukarania złoczyńcy za ten jego postępek, rozkazaliśmy oddzielnemu przez nas wybranemu, walecznemu wodzowi, któremu przez kuryerów posłaliśmy pieczęć z wyborowém woyskiem i z oddziałami walecznych Ssolonów, którzy dla utrzymania surowey karności woyskowey wysłanemi tam byli, przystąpić do woyny przeciw temu złoczyńcy. Atoli wprzód jeszcze, zanim główna armija doszła do przeznaczonego mieysca, nieprzyjaciel podał tył do ucieczki; wyborne nasze zastępy, rozproszyły go w pierwszey walney bitwie. Prócz tego poddała nam się zaraz wszystka starszyzna zawojowanych powiatów. — Pomiędzy temi odznaczyli się *Bosze*, (urzędnicy tatarscy w małey Bucharyi,) i reszta innych, jak naywiększą dla Nas wiernością. Równie z naszemi woyskami, pałali zemstą i nienawiścią przeciw buntownikom, uderzyli na nich gwałtownie, walczyli głowa na głowę, odebrali napowrót cztery miasta, i trzykrotne odnieśli zwycięztwo; poczém postąpili do mieysca zwanego Fat, oblegli je, i zniweczyli gniazdo złoczyńców. W potyczce tey odnieśli zwycięztwo, i tak naparli buntownika, jak rybę w matni. W pierwszym dniu pierwszego miesiąca, gdy ze wszystkich domów wyleciały rakiety, i ofiary duszom uczynione zostały, buntownicy wpadli w otchłań zguby, tak jak ćma nocna, która się dobrowolnie rzuca w płomień świecy, albo podobni ptakowi który się z lasu zabłąka, i wpadnie w zastawione siatki. — Pod dowództwem Dszangiersa porwali się z chytrą zuchwałością, niezważając, że nasze woyska, które mężnie walczyły, i siły buntownika osłabiły, nigdy się niecofają; gdy więc uyrzeli niebezpieczeństwo i swą niemożność, wzięli się do ucieczki. Nasze woyska ścigały ich, i pochwyciły herszta. Tą razą więc lubo woyna w mieyscach o 1000 Li od granic naszego cesarstwa oddaloną była, i począwszy od jesieni roku *Bensiui*, (po manszursku: *Phulzviani in da chuni,)* aż do wiosny roku U-zvi, (po manszursku: *Svuajakj ssipgeri)* trwała, uyrzeliśmy tę pamiętną walkę w przeciągu dwóch lat ukończoną.

»Gdy woyskom naszym, żywność i żołd wciągu woyny były dostarczane, nieucierpiały więc żadnego głodu; nawet ludowi także ulżone były nayłaskawiey podatki, tak iż nie czuł ciężaru. My tylko i wszyscy *Datszeni*, (wyżsi urzędnicy) byliśmy w ustawicznym kłopocie i pracy. Ale zaufani w pomocy Nieba, i w mądrych od naszych przodków zostawionych nam planach, postępując w *tak krótkim czasie* ukończyliśmy bóy, wynagrodziliśmy wojenne usługi, i nasze panowanie na nayodległeyszych granicach wsławiliśmy. Zniszczywszy tedy na granicach naszego państwa buntownika, sprawiliśmy powszechne i każdemu w szczególności wielkie uradowanie. I gdy tak z wielkim poszanowaniem uczyniliśmy ofiary na cześć Nieba, na cześć Duchów wszystkich czterech części świata, na cześć ziemi, morz i jeziór, na cześć naszych przodków na grobach dawnieyszych Władzców; postanowiliśmy także obchodzić w uroczystym sposobie wzięcie do niewoli buntownika; — kazaliśmy wystawić dziękczynny kolos na górze Kartegai, odznaczyliśmy zasługi tych którzy walczyli za oyczyznę na purpurowo-czerwoney *Wieży Sławy* i udzielić pozwoliliśmy nagrody i tytuły honorowe za wykonanie tych pełnych chwały dzieł.

Ze zaś takowe rozszerzenie się naszey potęgi wojenney do nayodległeyszych granic, zlało sławę na całe cesarstwo, przez pobożność Jey Cesarskiey Mości *Guan-tai-chou*, naszey nayukochańszey Matki, przeto dla o-

kazania naszey szczerey wdzięczności, postanowiliśmy sobie od dawna, przydać jéy szczególniéy odznaczający tytuł. Złożywszy więc Niebu, Ziemi, Przodkom, Duchowi płodów ziemskich w 8 roku (1828) jedynastego miesiąca i 8 dnia panowania Dao-Guana, z Wanami Gunami, (tytuły xiążąt cesarskich,) i ze wszystkiemi stanu i woysk urzędnikami, przyzwoite na ten cel ofiary, przydaliśmy jey następujący tytuł: *»Bogobòyna. dobrosercna, łagodno-cicha, dobroczynna i »pokojo-dawcza Cesarzowa.»* Następnie rozkazaliśmy, zpowodu dokonania tak nadzwyczaynego czynu, uczynić co następuje: 1) Porozsyłać urzędników aby podług ustalonych obrzędów ofiary poczynili, jak następuje: *a)* piąciu górom i czterem jeziorom, *b.)* ziemskim szczątkom naszych przodków cesarzów; *c.)* tudzież na grobowcu naszego nauczyciela *Kun-fu-dsy.*—2.) jeneralni gubernatorowie, i gubernatorowie miast mają rozpoznać stan trzech głównych gór, morz i jezior, i grobów naszych przodków cesarzów, jeżeli gdzie znaydą potrzebę naprawienia czego, mają zrobić rachunki potrzebnych nato wydatków. 3.) Wszyscy wewnątrz i zewnętrz państwa znaydujący się cywilni i wojenni urzędnicy, o jednę klassę zostają wyżey posunięci w swych stopniach, ale tylko tytularnie, nie zaś w urzędowaniu.— 4.) Urzędnikom woyskowym, poczynając od Dsian-Dsin-nja. (dowódzcy półku,) aż do Dsian-Zinn, (urzędnicy 6 klassy w Chinach,) jeźli odznaczające się okażą usługi, wszystkie wykroczenia nayłaskawiey darować, za które urzędy swe postradali, albo zostając w służbie o jednę klassę niżey pomieszczeni zostali. W takimże samym sposobie, równie tym urzędnikom woyskowym, którzy chociaż się niczém nieodznaczyli lecz przecież znaydowali się na woynie, nayłaskawiey darować wykroczenia, za które przy pozostawieniu w służbie, mieli bydź w klassach swych zniżeni; — 5) Professorom wielkiey szkoły państwa Godsy-dsjanja i wszystkim innym nauczycielom szkół korony, pozwolić cały miesiąc nienczęszczania do klass;— 6) znaydującym się w stolicy, oraz w Mandszurskich, Mongolskich, i Chińskich dywizyach naszym cesarskim się urzędnikom woyskowym nayłaskawiey miesięczny żołd wypłacić;— 7) znaydującym się w stolicy ścigaczom i chwytaczom złodziejów, podobnież nayłaskawiey całomiesięczny żołd wypłacić;— 8) wykroczenia urzędników *Dszi-dszen* i Dszijan, (reprezentanci powiatów 2giey i 3ciey, klassy) tych powiatów, przez które główna armija przechodziła, (wyjąwszy tych pomiędzy niemi, którzy przeznaczony dla woyska żołd zatrzymywali, lub temuż potrzeb należnych niedostarczali;) naylaskawiey darować, jeżeli na zniżenie w urzędach swoich i zmnieyszenie żołdu zasłużyli, i przed ogłoszeniem niniejszego manifestu stali się kary godnemi.

»Co się tyczy srebra, które przez woyska z różnych stron do Kaszgar sprowadzone, wzięte bydź miało, i takowe tytułem pożyczki na sprawienie odzieży i na inne potrzeby w marszu obrócone, rozkazujemy nayłaskawiey, ażeby w przeciągu trzech lat po sobie idących, z żołdu wytrącone im było.— 10) Pancernikom, (rozumie się nietylko żołnierzom noszącym pancerze, ale oraz należącym do ośmiu dywizyi pekińskich,) równie jak wszystkim tym, którzy z powodu odniesionych ran w boju, nie mogą dłużey nosić szaty woyskowey, i tym którzy dla chorowitości lub podeszłego wieku, otrzymali uwolnienia od służby, nayłaskawiey naznaczyć wynadgrodzenia; 11) mieyscowym urzędnikom, którzy dokładnie wiedzą, czyli powracający żołnierze do koszar, dla ran i słabości zdrowia, niemogą więcey pełnić służby; poleca się czuwanie aby ich dzieci lub bracia, albo naybliżsi krewni w mieysce ich wchodzili w służbę. (*Jest to także rodzay łaski, albowiem tylko dzieci i krewni zabitych w woynie mają prawo bez wkupnego, umieszczeni bydź w szeregach, co zdaje się dowodzić, jak wysoko tam jest ceniony zaszczyt służenia w woysku krajowém.*) 12) Ministerstwo spraw zbrodniowych ma we wszystkich rejencyach, tym winowaycom którzy zasłużyli na wygnanie, na znak łaski naszey, naznaczyć kary łagodnieysze. 13) Jeżeli dzieci i bracia wygnanych i na wygnaniu zmarłych winowayców, życzą sobie powrócić do mieysca swego urodzenia, władze krajowe mają w tym udzielić im pomocy.

»Niniejszy manifest ma bydź do powszechney wiadomości podany.

Wydano przez rząd Dao-Guan, w 8 roku, w 10 dniu, 11 miesiąca.»